

ПОВОРОТНА ФІНАНСОВО ДОПОМОГА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Сучасні умови ведення бізнесу часто супроводжуються недостатністю оборотних засобів у діючих суб'єктів господарювання. Перед керівниками підприємств та приватними підприємцями постає питання швидкого пошуку ресурсів для виконання договірних зобов'язань чи придбання матеріальних цінностей. В таких умовах, найбільш універсальним інструментом поповнення оборотних засобів є поворотна фінансова допомога. При цьому, діюче законодавство містить певні вимоги до отримання та надання такої допомоги, але не затверджено жодного окремого нормативного документу, який би регламентував порядок її обліку. Тому питання виокремлення облікового аспекту зазначених операцій є досить актуальним, адже правильне оформлення та відображення в обліку операцій, пов'язаних з поворотною фінансовою допомогою, забезпечить суб'єктів господарювання від нарахування штрафних санкцій.

Так, відмітимо, що відповідно до пп. 14.1.257 Податкового кодексу, поворотна фінансова допомога – це сума грошових коштів, яка надійшла платнику податків в користування за договором, що не передбачає нарахування відсотків чи надання інших видів компенсації у вигляді плати за користування грошима та підлягає обов'язковому поверненню [1].

При цьому, варто зазначити, що оформлення операцій з надання чи отримання фінансової допомоги здійснюється відповідно до Цивільного кодексу України на основі складання договору позики [2]. Цивільний кодекс передбачає, що цей договір може бути як безпроцентним, так і процентним. Це один з основних моментів, на який варто звернути увагу бухгалтеру підприємства, адже операції з процентними позиками можуть розцінюватися контролюючими органами як фінансові послуги, які мають право надавати лише фінансові установи. Отже, суб'єктам господарювання, що не мають статусу фінансової установи, необхідно чітко зазначити в договорі позики, що вона безпроцентна.

Ще один момент, на який необхідно звернути увагу при укладанні договору позики – це строк повернення фінансової допомоги. Важливо, щоб такий строк був чітко зазначений в договорі позики, адже за його відсутності органи Державної фіскальної служби можуть розцінити таку фінансову допомогу як безповоротну. Безповоротна фінансова допомога має безліч особливостей щодо відображення у фінансовому обліку та оподаткування, а тому зміна статусу допомоги практично завжди призводить до донарахування суми податків та штрафних санкцій.

Отже, щоб правильно відобразити операції з надання чи отримання

поворотної фінансової допомоги у фінансовому та податковому обліку, рекомендуємо суб'єктам господарювання укласти договори позики у письмовому вигляді з обов'язковим зазначенням наступних суттєвих умов:

- предмет договору (конкретна сума позики (поворотної фінансової допомоги));
- ціна (конкретно вказати, що позика безпроцентна);
- строк дії договору з зазначенням конкретного строку повернення позики.

Крім того, в договорі позики варто детально прописати строк та порядок надання фінансової допомоги, відповідальність сторін, порядок внесення змін до договору та ін. За таких умов, суб'єкт господарювання не порушить цивільне законодавство [2] та отримає позику, яка чітко буде відповідати критеріям, які визначені податковим законодавством для поворотної фінансової допомоги [1], що дозволить правильно відобразити зазначену операцію в обліку.

Порядок відображення операцій з надання та отримання поворотної фінансової допомоги в обліку залежить від системи оподаткування, яку застосовують сторони договору позики та від того чи повернута така позика своєчасно.

Так, якщо позикодавець та позичальник є платниками податку на прибуток, то операції з поворотною фінансовою допомогою необхідно відобразити наступним чином (рис.1).

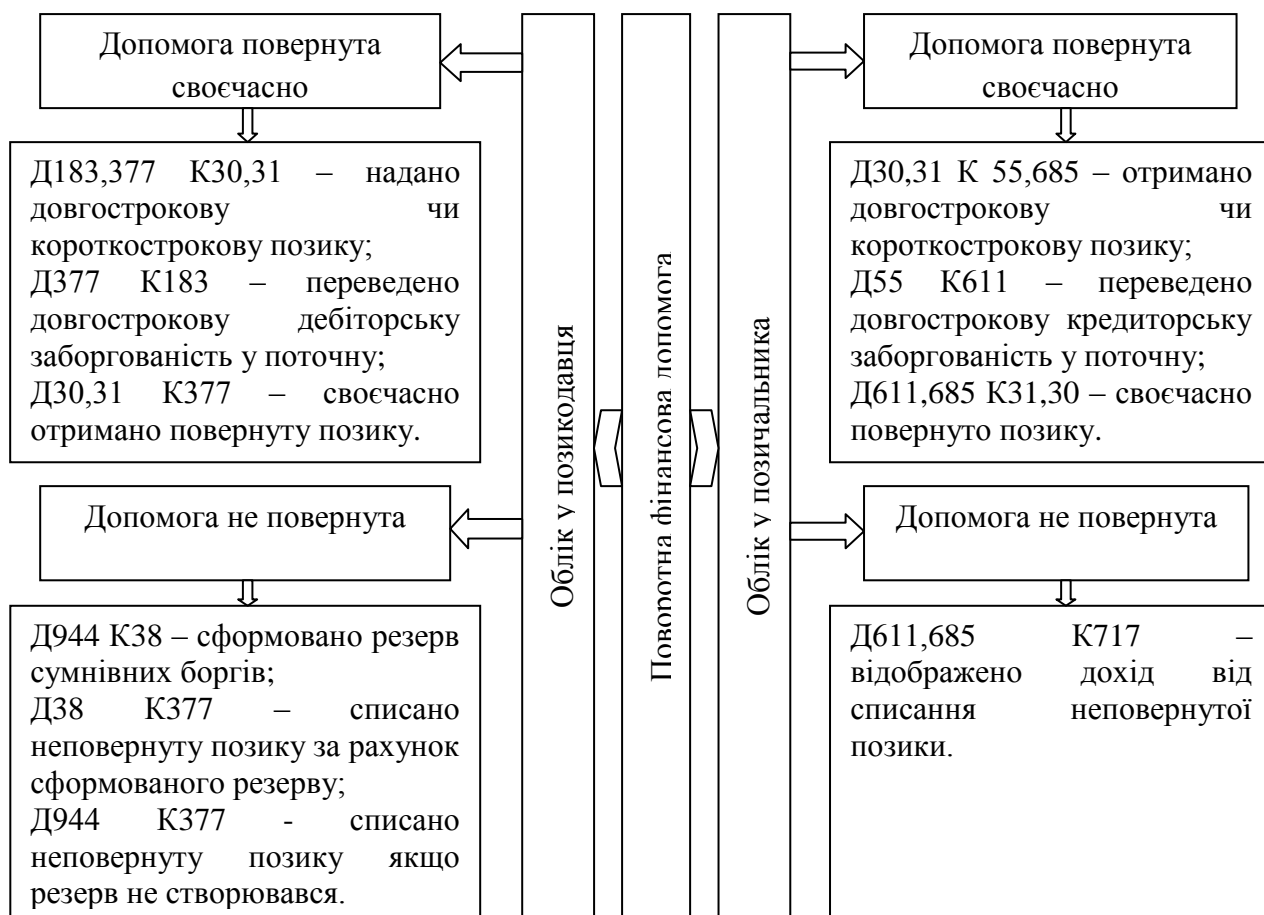

Рис. 1. Відображення в обліку операцій з поворотною фінансовою допомогою у позичальника та позикодавця

Як свідчить рисунок, не повернута протягом строку позовної давності поворотна фінансова допомога відображається в бухгалтерському обліку обох сторін як безнадійна заборгованість. Це викликає підвищену увагу з боку податківців, адже операції з надання та повернення позики в межах строку дії договору не чинять впливу на фінансовий результат до оподаткування. В той же час, не повернута в строк поворотна фінансова допомога розцінюється податківцями як безповоротна, що викликає необхідність коригування фінансового результату у підприємств, що за останній звітний рік отримали дохід більше 20 млн. грн.

Крім того, необхідно звернути увагу ще й на те, що податківцям для включення безнадійної дебіторської заборгованості до витрат підприємства її статусу не достатньо. Вони в своїх індивідуальних податкових консультаціях наголошують, що для цього необхідно провести цілий комплекс заходів з повернення прострочених сум (претензії, суд і т.д.).

Ще більше проблемних моментів виникає, якщо одна із сторін договору позики є платником єдиного податку. Так, якщо платники єдиного податку 1-3 груп не повернуть фінансову допомогу протягом 12 місяців, то не повернуту суму необхідно обкласти єдиним податком. Підприємці на загальній системі оподаткування при неповерненні сум допомоги в межах терміну позовної давності, сплачують із її суми ПДФО за ставкою 18% та військовий збір за ставкою 1,5%.

При видачі та поверненні фінансової допомоги необхідно також дотримуватися встановлених законодавством обмежень щодо готівкових розрахунків (не більше 10000 гривень на день) [3].

Отже, при відображенні операцій з поворотною фінансовою допомогою в обліку необхідно враховувати значну кількість аспектів, що дозволить підприємцям не заплатити зайвих податків з таких операцій.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 03.04.2019).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.03 р. № 435- IV зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>. (дата звернення 03.04.2019.).

3. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, затверджене постановою КМУ від 29.12.17 р. № 148 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0148500-17>. (дата звернення 03.04.2019).